

PERCEPCIJA SUNNETA U *HIKJMETU*

Edin PEŠTALIĆ

Različiti pristupi razumijevanju sunneta Allahovog Poslanika a. s. mogu se razaznati i na našim prostorima. Pitanje uloge sunneta u životima vjernika, muslimane generalno prati od preseljenja Poslanika a. s. na ahiret pa sve do danas.

Braća Čokić i list "Hikjmet" su autentičan primjer bosanskog tradicionalističkog razumijevanja islama, i svojevrsna opozicija modernističkom pristupu i razumijevanju islama na našim prostorima.

Stav Hikjmeta je da sunnet kao i Kur'an ima svojstvo i karakter objave, da je sunnet drugi šerijatski argument., te da se pod sunnetom podrazumijevaju postupci Muhammeda a.s., ali i postupci njegovih ashaba, koji su zapravo interpretacija prakse Poslanika a.s.

UVOD

Različiti pristupi razumijevanju sunneta Allahovog Poslanika a. s. u islamskom svijetu, svakako se mogu razaznati i na našim prostorima. Dolaskom austro – ugarske vlasti, što je značilo i dolazak novog načina života, muslimanima su se nametala nova životno važna pitanja na koja je trebalo dati valjan odgovor.

Svakako, jedno od pitanja bilo je i mjesto sunneta u životu muslimana. Ovo pitanje muslimane generalno prati od preseljenja Poslanika a. s. na ahiret pa sve do danas. Stavove islamske uleme o ovom, ali i drugim pitanjima možemo podijeliti na: tradicionalne, vjersko-modernističke i svjetovno-modernističke.

Među najpoznatije predstavnike tradicionalnog mišljenja u Bosni i Hercegovini ubrajaju se i krugovi okupljeni oko lista "Hikjmet" u Tuzli, od kojih se posebno ističu braća Čokić.

O HIKJMETU

List "Hikjmet" je izlazio kontinuirano od 7. 4. 1929. do 14. 11. 1936. godine, a vlasnik i urednik Hikjmeta bio je Ibrahim Hakki Čokić (1871-1938.).

Iako je "Hikjmet" izlazio u Tuzli, nametnuo se i dugo vremena bio neformalni organ takozvane tradicionalne uleme u Bosni i Hercegovini, da bi u zadnjoj godini svog izlaženja to i formalno postao. Skoro da nema lista koji je u tom obimu crpio podsticaj iz oponirajućih glasila kao što je slučaj sa tuzlanskim "Hikjmetom".

Ova islamska revija bila je primjer društveno angažiranog medija koji je pratio sva aktuelna duhovna kretanja koja su se ticala Bošnjaka i njihovog islamskog identiteta.

S obzirom na tu dimenziju njegovog trajanja, prisutnost u bošnjačkoj kući, islamskim ustanovama, među ulemom, ali i svjetovnom inteligencijom, krug autora i saradnika koji ga pišu i oblikuju – "Hikjmet" spada u onu vrstu štiva koje je nezaobilazno u razumijevanju duhovnih tendencija među Bošnjacima u XX stoljeću.

RAZUMIJEVANJE SUNNETA

Jedno od najznačajnijih djela na stranicama "Hikjmeta" je historijsko-teološka studija "Muhammed alejhisselam," gdje Abdurahman Adil Čokić iznosi svoje stavove o Sunnetu i ulozi Poslanika Muhammeda a. s.

To je najduži feljton u "Hikjmetu" (60 nastavaka), i posjeduje zavidan nivo objektivnosti, tematske širine i poznavanja predmetne materije, noseći elemente naučno profiliranog djela.

Feljton pod nazivom "Muhammed alejhisselam" s pravom se može ubrojiti u najuspjelija djela posvećena Poslanikovoj ličnosti, životu i misiji pisana izvorno na bosanskom jeziku.¹

Kad operira historijskim činjenicama koje se tiču života Muhammeda a. s., Abdurahman Adil Čokić se uglavnom uzdržava od vlastitih analiza i poopcavanja.

Govoreći o Poslaniku a. s. kao čovjeku, on ističe da Muhammed a. s. nije čovjek kao i svaki drugi. On je Allahov Poslanik, i o njemu se ne može govoriti kao o "običnom čovjeku".

"Muhammed a.s. je uvijek bio 'hanifa,' tj. šljedbenik Ibrahimove a. s. vjere. On se nije nikada klanjao neznabožičkim idolima i ikonama. Ibrahimov a. s. din i svih drugih pejgamera je jedan. Svi su oni poslije Adema a. s. u glavnom obnovitelji samo jedne vjere, a to je islam, Muhammed a. s. je, dakle, i prije poslanstva bio musliman."²

Uzimajući u obzir karakter riječi Poslanika a. s., Abdurrahman Čokić smatra da hadis kao i Kur'an ima svojstvo, karakter objave što je utvrđeno idžma'om koji se temelji na Kur'anu i sunnetu. "Glavni šerijatski argumenti i delili su Kur'an i hazreti Pejgamberov uzvišeni sunnet"³

Riječi Alejhisselamove, Njegova djela i ono što je svojom šutnjom odobrio nazivamo hadisom i sunnetom. Hadis ili sunnet je jedan, i to drugi šerijatski argument ili delil. Na prvom mjestu dolaze Božije riječi – Kur'an, a odmah iza toga riječi Božijeg poslanika, Muhammeda a. s.

"Da je Hadis objava i da se kao takav ima primiti i slijediti, to se jasno vidi iz Kur'ana.

Svevišnji u Kur'anu veli: **'Tko slijedi poslanika, taj slijedi Allaha.'**⁴

¹ Adnan Jahić, *Riječ tradicionalne uleme u Bosni i Hercegovini*, BZK Preporod, Tuzla, 2004., str. 110.

² Hikjmet, Tuzla, 2/1931., br. 23. i 24. str. 327-328.

³ Hikjmet, Tuzla, 5/1933., br. 53. str. 130.

⁴ Sura An-Nisa, ajet 80.

‘Primate ono što vam je poslanik donio, a sustegnite se od onoga što vam je zabranio.’⁵

Svi uvaženi autoriteti ehli - sunneta jednoglasno podvlače da hadis ima karakter i snagu objave i da je on drugi izvor islama. Šta više, neka ulema tako daleko ide u ovom pitanju da dopušta dokidanje (nesh) pojedinih kur’anskih odredaba sa hadisima koji imaju sve potrebne uslove za to.⁶

Nakon Poslanika a. s. muslimani treba da slijede praksu četverice pravednih halifa, jer su oni bili uz Poslanika a. s. A kasnije su i sami nosili teret predvodnika muslimana na svojim leđima.

Poslije smrti Muhammeda a. s., u njegovim drugovima - ashabima, s kojima je on saobraćao, ostalo je živo sjećanje na njegovu pojavu, njegov primjer bio im je pred očima i oni su znali mnoštvo zgoda iz njegova života i poslaničke misije.

Ashabi su praksu i riječi Poslanika Muhammeda a. s. pamtili i slijedili njegov primjer, odnosno sunnet, a nakon njegove smrti su nastojali iskoristiti svaku priliku da drugima prenesu to znanje, i da ih pouče praksi Poslanika Muhammeda a. s.

Adil Čokić pod sunnetom podrazumijeva ne samo postupke Božijeg Poslanika a. s., nego i njegovih ashaba i ističe da je to prihvaćeno kod svih pravnih škola, osim šafijske.⁷

Da bi se shvatio pravi smisao i priroda hadisa, njegov odnos prema Kur’anu, potrebno je objasniti da li je on nastao kao rezultat idžtihada Poslanika Muhammeda a. s. ili je objavljen.

Abdurrahman Adil Čokić smatra da je svaki hadis na neki način od Boga dž. š., jer Poslanik Muhammed a.s. ne govori iz svog hira, već ga Uzvišeni podučava.

Uzvišeni Allah kaže: **“On ne govori iz hira svoga, već je to Objava koja mu se objavljuje”⁸**

“Ljude koje je Allah odabrao za poslanike i nadario ih vahjom, iako su živjeli ljudskim životom, njihovo znanje kao Božijih poslanika je nedostižno.”⁹

Poslanik tumači ono čemu ga Allah dž. š. podučava.

Posredstvom hadisa Poslanika a. s. Adil Čokić u svojim tekstovima nastoji ukazati na činjenicu da ćemo se kur’anskim porukama mnogo više okoristiti ukoliko ih primijenimo u svakodnevnom životu i ukoliko se po njima budemo ravnali.

Hadis treba da nas usmjeri pravim putem, kako bismo bolje razmislili o našim životima i postupcima.

“Neki muškarci nose zlatno prstenje i raspravljaju na kojoj ruci ga je bolje nositi, a uopšte se ne zapitaju da li ga je dozvoljeno nositi.”¹⁰

Kada navodi hadise Allahovog Poslanika Muhammeda a. s., ukazuje i na zbirku hadisa u kojoj se taj hadis nalazi.

“Poslanikove a. s. upute i postupci su jedini legalni i legitimni tumač kur’anskih uputa i odredaba, a nisu samo politički čin, koji su izvan okvira tih propisa.”¹¹

Prema Poslaniku a. s. smo dužni da vjerujemo da je on Allahov Poslanik, ali i da donosimo salavate na njega, jer je to izričita kur’anska naredba.

Njegove postupke i djela uzeti sebi za uzore, što znači živjeti onako kako je on živio.

U Poslanikovu nepismenost, odnosno u činjenicu da Poslanik a. s. nije znao čitati i pisati, nisu sumnjali ni njegovi najžešći protivnici, pa su mišljenja pojedinih zapadnih autora o Njegovoj pismenosti kao pretpostavci nastanka Kur’ana potpuno bespredmetna i nehistorijska. Oni koji tvrde da je Kur’an plagijat, ističe Čokić, nisu svjesni svoje zablude: “Plagiranje iziskuje pismenost, študiju i poznavanje hebrejskog ili kog drugog jezika na kojem je postojao prevod barem jednog ili oba Zavjeta, jer na arapskom jeziku nije postojao ni jedan prevod, a Muhammed a. s. nije bio pismen niti je poznao kog drugog jezika sem arapskog.”¹²

ZAKLJUČAK:

Braća Čokić i list “Hikjmet” su autentičan primjer bosanskog tradicionalističkog razumijevanja islama, i svojevrсна opozicija modernističkom pristupu i razumijevanju islama na našim prostorima. Problemi sa kojima su se muslimani susretali širom svijeta tištili su i muslimane u Bosni.

Hikjmet je snažno pozivao na očuvanje i vraćanje na izvorne islamske vrijednosti,

⁵ Sura Al-Hašr, ajet 59.

⁶ Hikjmet, Tuzla, 4/1933., br. 49., str. 23.

⁷ Hikjmet, Tuzla, 3/1931., br. 25., str. 19.

⁸ Sura An-Nadžm, ajet 3-4.

⁹ Hikjmet, Tuzla, 3/1932., br. 32., str. 228.

¹⁰ Hikjmet, Tuzla, 4/1932., br. 39., str. 72.

¹¹ Chameran, “Kult svetih i mrtvih”, Hikjmet, Tuzla, 2/1930., br. 17, str. 114.

¹² A. Adil Čokić, “Muhammed alejhisselam”, Hikjmet, II/1930., br. 120, str. 231.

ali istovremeno su bili nemoćni da pruže valjane odgovore i alternativu na probleme sa kojima se suočavalo islamsko društvo.

Skrasili su se u unutrašnjim vrijednostima islama i zalagali se za moralni preporod društva.

Potreba zaštite autentičnog razumijevanja islama najbolje se može uočiti u tekstovima i raspravama u listu "Hikjmet."

Kao glavni razlog pokretanja lista "Hikjmet" navedeno je otkrivanje mudrosti i dobrih strana islamskih propisa, njihova odbrana i borba sa reformaštvom. Danas "Hikjmet" predstavlja riznicu kulturnog i vjerskog sadržaja. On predstavlja konzervaciju jednog vremena kroz koji je prošla BiH, odnosno bošnjačkog naroda.

Summary	الموجز
PERCEPTION OF SUNNAH IN HIKJMET	فهم السنة في مجلة الحكمة
Edin Peštalić	أدين بشتاليتش
In this region as well, we can perceive various approaches to understanding <i>sunnah</i> of the Allah's Messenger Mohammed p.b.u.h. The role of <i>sunnah</i> in the life a believer has followed Muslims ever since the Messenger p.b.u.h. passed away. The Čokić brothers and the <i>Hikjmet</i> magazine are an authentic example of the traditional understanding of Islam and they represent a certain opposition to the modernist approach and understanding Islam in this region. The <i>Hikjmet</i> magazine reflects the attitude that both <i>sunnah</i> and the Qur'an share the same character of revelation, and that <i>sunnah</i> is the second <i>Sharia</i> argument. Also, <i>sunnah</i> is understood as the behaviour code of Mohammed p.b.u.h. as well as the behaviour of his companions, who, in fact, represent the interpretation of the Messenger's behaviour code.	يمكن التعرف على أساليب مختلفة في التعامل مع سنة رسول الله صلى الله عليه وسلم. حتى في منطقتنا. إن دور السنة النبوية في حياة المؤمنين. مسألة تصاحب المسلمين عموما. منذ انتقاله صلى الله عليه وسلم إلى الرفيق الأعلى. وحتى يومنا هذا يعتبر الأخوان تشوكيتش وصحيفة "الحكمة". مثلا أصيلا للفهم البوسني التقليدي للإسلام. ومعارضة من نوع خاص للأسلوب الحداثي في فهم الإسلام في منطقتنا. إن موقف مجلة "الحكمة" هو: أن السنة مثلها مثل القرآن الكريم. تتمتع بميزة الوحي وخاصيته. وبأنها المصدر الثاني للتشريع. وبأن السنة تشمل أفعال النبي محمد صلى الله عليه وسلم. وأفعال أصحابه أيضا. الذين تعتبر أفعالهم شرحا وتوضيحا لأفعال النبي صلى الله عليه وسلم.

LITERATURA:

1. Hikjmet, Tuzla, 1929-1936.
2. Karčić, Fikret, *Društveno-pravni aspekti islamskog reformizma*, ITF Sarajevo, 1990.
3. Jahić, Adnan, *Riječ tradicionalne uleme u Bosni i Hercegovini*, BZK Preporod, Tuzla, 2004.
4. Handžić, Mehmed, *Izabrana djela*, I-VI, Sarajevo, 1999.
5. Traljić, Mahmud, *Istaknuti Bošnjaci*, Sarajevo, 1998.
6. Zbornik radova islamskog teološkog fakulteta, Sarajevo, 1982.
7. Hasanović, Zuhdija, *Pristupi sunnetu - hrestomatija*, FIN, Sarajevo, 2005.
8. Zbornik radova sa okruglog stola 3-4, Behram-begova medresa, Tuzla, 2001.
9. Čokić, Halid, *Tri stoljeća porodice Čokić*, MIZ Tuzla, Tuzla, 1999.
10. Čokić, Abdurahman Adil, *Islamska vjerska organizacija*, Tuzla 1936.
11. Hadžić, Osman Nuri, *Muhammed i Koran*, Beograd, 1931.
12. Karić, Amir, "Prvi broj 'Hikjmeta' štampan prije sedamdeset godina," Preporod, br. 4., Sarajevo, 2000.